

УДК 658:005.5

MONITORING OF THE PRICE POLICY OF HEALTHCARE ENTERPRISES**МОНІТОРИНГ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я****Demchenko T. A. / Демченко Т. А.***s. e. s., as. prof. / к. е. н., доц.*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7471-540X>*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, str. Sadova 2, Uman, 20300**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,**м. Умань, Садова, 2, 20300***Slatvinskyi M. A. / Слатвінський М. А.***s. e. s., as. prof. / к. е. н., доц.*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4096-2901>*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,**str. Sadova 2, Uman, 20300*

Анотація. У статті обґрунтовано важливість ефективного вибору цінової політики підприємства. Управління ціновою політикою підприємства в галузі охорони здоров'я повинно враховувати особливості клієнтів та їх поведінку. Розуміння еластичності попиту за цінами та поведінкових особливостей споживачів дозволяє підприємству ефективно налаштовувати свою цінову політику. Метою дослідження є аналіз формування та функціонування цінової політики підприємств в галузі охорони здоров'я. Загальною метою моніторингу ціноутворення медичних послуг є гарантування доступності та стабільності цін, а також контроль над витратами на охорону здоров'я. Це надзвичайно важливо для забезпечення якісних медичних послуг для всіх верств населення.

Ключові слова: управління підприємством, цінова політика підприємства, стратегія, моніторинг, ціни.

Вступ.

Регулювання цін на медичні послуги є важливою складовою економічної політики будь-якої країни, оскільки воно впливає на доступність та якість охорони здоров'я. В Україні функціональні повноваження за моніторингом ціноутворення на медичні послуги належать Державній інспекції України з контролю за цінами. Це важлива інституція, яка здійснює економічний аналіз та моніторинг цін на ринках товарів та послуг, включаючи медичні послуги. Контроль за цінами на медичні послуги, які закупаються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, є особливо важливим для забезпечення раціонального використання бюджетних ресурсів.

Українська система ціноутворення на медичні послуги базується на граничному рівні торговельної надбавки, який регулюється на регіональному рівні. Це означає, що ціни встановлюються з урахуванням специфіки регіону та його економічних умов. Такий підхід дає можливість більш гнучко регулювати ціни на медичні послуги відповідно до конкретних потреб та обставин.

Для створення ефективної системи ціноутворення важлива взаємодія між органами контролю за цінами та іншими профільними органами. Це дозволяє обмінюватися інформацією та спільно виробляти стратегії для контролю та регулювання цін на медичні послуги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню теоретичних і практичних аспектів вибору ефективної цінової політики підприємствами охорони здоров'я присвячено багато наукових праць. Ці питання висвітлено в роботах таких вітчизняних науковців як: Іванюк У.В., Коломієць О. О., Костюченко В. М., Корінев В.Л., Кравченко В. І., Машталар Ж.М., Тронько В. В. та ін. Доцільно відмітити, що незважаючи на існуючі дослідження багатьох дослідників, є потреба в подальшому науковому дослідженні діяльності підприємств охорони здоров'я та формуванні їх цінової політики.

Виклад основного матеріалу. Загальною метою моніторингу цінової політики підприємств охорони здоров'я є забезпечення доступності та стабільності цін. Ця ініціатива важлива для забезпечення якісних медичних послуг усім верствам населення та забезпечення їм необхідної медичної допомоги, зокрема в моменти, коли вони найбільше потребують цієї допомоги.

Здійснення медичної реформи в Україні, яка розпочалась у 2018 році, внесло суттєві зміни у фінансування та організацію первинної медичної допомоги. Зокрема, була запроваджена модель фінансування через декларації пацієнтів, за якою Національна служба здоров'я України оплачує послуги, надані медичними закладами, залежно від кількості підписаних декларацій. Тариф на надання послуг первинної ланки медицини встановлено на рівні приблизно 500 гривень на рік і є єдиною для всієї країни. Такі зміни сприяють більшій свободі вибору пацієнтами медичного закладу, де вони бажають отримувати лікування. Тепер пацієнти можуть швидко змінити медичний заклад, якщо не задоволені якістю послуг або професіоналізмом лікаря. Це змушує медичні заклади зосередитися на якості своїх послуг, щоб привернути та утримати пацієнтів. Однією зі значущих переваг цієї реформи є можливість для лікарів працювати як ФОП, замість бути найманими працівниками у державних лікарнях. Це дозволяє лікарям бути більш самостійними та гнучкими у власній практиці.

В місті Умань на Черкащині створений приватний медичний центр "Первинка", який використовує можливості медичної реформи. Він пропонує безкоштовні послуги первинної медичної допомоги і працює за принципом сімейної амбулаторії. Медична реформа в Україні створила нові можливості для розвитку приватного сектору в медичній сфері. Медичний центр "Первинка" є яскравим прикладом успішної реалізації цих можливостей. Він показує, що поєднання професійної медичної допомоги та бізнесу може сприяти поліпшенню якості життя людей та забезпеченню їхнього здоров'я. Медичний центр "Первинка" вирішив використовувати можливості, які надає медична реформа, і працює в рамках державної програми з метою забезпечення безкоштовної медичної допомоги населенню.

Існування такого центру доводить, що медична реформа відкрила нові перспективи для розвитку медичної галузі в Україні, що соціальна відповідальність та бізнес можуть взаємодоповнювати одне одного, створюючи модель, де якість медичних послуг є пріоритетом, а доступність є невід'ємною частиною цього процесу.

Медичний центр "Первинка" став прикладом успішної реалізації концепції безкоштовної якісної медичної допомоги в межах медичної реформи. Він показує, що в сучасній Україні існує можливість поєднати бізнес і соціальну відповідальність, сприяючи здоров'ю та добробуту населення.

Медична реформа продовжується, а це означає, що у майбутньому можна очікувати ще більше нововведень і можливостей для розвитку медичної сфери в Україні. Нові ідеї та підходи, які поєднують професіоналізм та ефективний бізнес, допоможуть покращити систему охорони здоров'я та забезпечити населенню доступ до якісної медичної допомоги.

Аналіз макросередовища є важливим етапом для розуміння зовнішніх факторів, які можуть вплинути на діяльність підприємства в галузі охорони здоров'я [2]. Для підприємства в галузі охорони здоров'я, можна виконати аналіз макросередовища за допомогою маркетингового моніторингу, використовуючи наступні етапи:

1. *Виявлення тенденцій та змін середовища:* необхідно дослідити тенденції, які можуть впливати на галузь охорони здоров'я. Розглянути економічні, політичні, соціокультурні та технологічні аспекти. Визначити, які зміни вже відбулися та як вони впливають на діяльність підприємства.
2. *Постійний моніторинг тенденцій і подій:* установити систему постійного моніторингу зовнішнього середовища. Слідкувати за новинами, статистикою, дослідженнями та іншими джерелами інформації, що стосуються галузі охорони здоров'я. Оцінювати, які зміни можуть мати найбільший вплив на діяльність медичного закладу.
3. *Прогнозування майбутніх змін:* на основі зібраної інформації розробити прогноз майбутніх змін у макросередовищі. Врахувати економічні, політичні, демографічні та технологічні тенденції. Оцінити, як ці зміни можуть вплинути на попит на медичні послуги, їх ціну та ринкову конкуренцію.
4. *Оцінка майбутніх змін:* провести якісну і кількісну оцінку визначених майбутніх змін.

У контексті розвитку медичних послуг в Україні важливо продовжувати моніторинг ціноутворення, а також проводити аналіз ефективності і обґрунтованості витрат на медичну продукцію. Це допоможе забезпечити раціональне використання бюджетних коштів та забезпечити доступність якісних медичних послуг для громадян [3].

Окрім того, важливо враховувати міжнародний досвід та найкращі практики в галузі ціноутворення на медичні послуги. Аналізувати та впроваджувати ефективні моделі ціноутворення, які дозволять забезпечити баланс між доступністю медичних послуг та економічною стійкістю системи охорони здоров'я.

У цьому процесі важливо залучати експертів, представників медичної спільноти, урядові органи, страхові компанії та інші зацікавлені сторони. Тільки шляхом спільних зусиль і конструктивного діалогу можна розробити ефективну систему ціноутворення на медичні послуги, яка враховуватиме

потреби та інтереси всіх зацікавлених сторін [4].

Загалом, розвиток медичних послуг і системи ціноутворення є складним і багатогранним процесом. У контексті України важливо продовжувати реформування системи охорони здоров'я та вдосконалювати підходи до ціноутворення медичних послуг.

Одним з важливих кроків є забезпечення прозорості та даних для аналізу. Це означає, що має бути доступна інформація про ціни на медичні послуги, їх складові, витрати та фактори, що впливають на ціноутворення. Це дозволить проводити економічний аналіз і оцінювати обґрунтованість цін на медичні послуги. Далі важливо розвивати систему стандартизації та класифікації медичних послуг. Це допоможе уніфікувати підхід до ціноутворення і забезпечити чіткість та порівнянність цін між різними провайдерами.

Також розробка і впровадження механізмів контролю якості медичних послуг є важливою складовою системи ціноутворення [5]. Це означає встановлення стандартів якості та здійснення аудитів для забезпечення високої якості медичних послуг, що відобразатиметься у вартості цих послуг.

Крім того, розвиток медичного страхування може вплинути на систему ціноутворення. Застосування системи соціального або приватного медичного страхування може допомогти вирівняти витрати на медичні послуги та забезпечити доступність для різних верств населення.

Крім розглянутих методів ціноутворення, важливо також звернути увагу на вплив технологій та інновацій на ціноутворення в медичній сфері. Впровадження новітніх медичних технологій може призвести до зростання витрат на надання послуг, але в той же час забезпечити покращення якості та ефективності лікування. Такі фактори, як дослідження та розробки нових лікарських препаратів, медична апаратура, інноваційні методи діагностики та лікування, також мають вплив на вартість медичних послуг.

Одним із важливих аспектів є також розуміння та урахування потреб та можливостей різних соціальних груп. Розробка соціальних програм, спрямованих на забезпечення доступності медичних послуг для незаможних верств населення, може бути важливим кроком у покращенні системи ціноутворення.

Для успішного розвитку системи ціноутворення також необхідно розглядати досвід та найкращі практики інших країн. Вивчення міжнародного досвіду може надати цінні ідеї та рекомендації щодо вдосконалення системи ціноутворення в Україні.

У ринкових системах ЄС використовуються різні регуляторні схеми для ціноутворення медичних послуг і лікарських засобів. Залежно від національних систем лікарського забезпечення, ціни можуть регулюватися державою або встановлюватися на основі переговорів між зацікавленими сторонами.

У країнах з переважно вільним ціноутворенням деякі сегменти ринку або програми цін регулюються державою. Наприклад, в Німеччині держава регулює оптово-роздрібну торгівлю, у Великобританії регламентується рівень доходів компаній, що виробляють патентовані препарати, а в США федеральні програми забезпечення лікарськими засобами підлягають нагляду державних

органів.

У країнах з жорстким державним контролем цін на лікарські засоби вільне ціноутворення застосовується до препаратів, вартість яких не відшкодовується з громадських фондів. Наприклад, у Франції, Швеції, Японії, Іспанії.

Також у деяких країнах, де не використовуються еталонні ціни для визначення верхньої межі відшкодування вартості, процедура реєстрації цін відбувається шляхом переговорів між сторонами. Наприклад, у Франції цей механізм застосовується до препаратів, включених в список, що підлягають відшкодуванню. Якщо в результаті переговорів не досягнуто домовленості про рівень ціни, то препарат може бути виключений зі списку, і виробник має право представляти його на ринок без в відшкодування його вартості.

Поряд з регулюванням цін шляхом реєстрації або переговорів, деякі країни використовують еталонне ціноутворення для визначення верхньої межі відшкодування вартості медичних послуг. Це механізм непрямого регулювання цін, який застосовується в країнах з системами медичного страхування, таких як Німеччина, Іспанія, Швеція. Якщо зареєстрована ціна перевищує еталонну, пацієнт повинен доплатити різницю.

Кожна країна має свої особливості щодо встановлення цін на лікарські засоби і медичні послуги. Регулювання цін може бути проведене на рівні оптово-роздрібною торгівлі, доходів виробників, державних програм або шляхом переговорів між зацікавленими сторонами. Також можуть застосовуватися еталонне ціноутворення для визначення верхньої межі відшкодування вартості.

Висновки.

В ході дослідження було отримано підтвердження важливості здійснення моніторингу цінової політики підприємств охорони здоров'я і на підставі нього побудувати оптимальну цінову політику підприємства. В галузі охорони здоров'я ефективна комунікація з реальними та потенційними пацієнтами є важливим елементом успіху підприємства. Надання інформації про послуги, лікування, профілактику та інші аспекти охорони здоров'я може допомогти залучити більше клієнтів, підвищити свідомість про бренд і зміцнити довіру до підприємства. Система маркетингових комунікацій повинна бути розроблена з урахуванням внутрішніх та зовнішніх умов функціонування підприємства в галузі охорони здоров'я. Внутрішні умови охоплюють такі аспекти, як місія, цінності, стратегія підприємства, наявність ресурсів та персоналу. Зовнішні умови включають економічні, міжнародні, політичні та соціальні фактори, що можуть впливати на споживачів, конкуренцію, регулюючі органи та інші сторони зовнішнього середовища.

Література:

1. Іванюк У.В., Машталяр Ж.М. Особливості формування цінової політики закладу охорони здоров'я URL: http://limaup.edu.lviv.ua/uploads/media/content/Zbirnyk_conf_LI_MAUP_2019.pdf#page=65.

2. Костюченко В. М., Тронько В. В. Цінова стратегія як інструмент

управління підприємством у період очікування кризи. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. № 2. С. 172-186.

3. Коломієць О. О. Система охорони здоров'я в Україні: недоліки організації та ризики реформування. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2018. № 15. С. 18-27.

4. Корінев В.Л. Аналіз ціноутворюючих чинників. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 10. С. 101-107.

5. Кравченко В. І. Ціноутворення медичних послуг та компенсаторні заходи щодо забезпечення соціальної та економічної ефективності роботи закладів охорони здоров'я. *Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні* : матеріали науково-практичної конференції з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна (1877-1952). Харків, 2017. С. 125-127.

References.

1. Ivaniuk U.V., Mashtaliar Zh.M. (2019). Osoblyvosti formuvannya tsinovoï polityky zakladu okhorony zdorovia [Peculiarities of the formation of the price policy of the health care institution]. Retrieved from: http://limaup.edu.lviv.ua/uploads/media/content/Zbirnyk_conf_LI_MAUP_2019.pdf#page=65 [in Ukrainian].

2. Kostiuchenko V. M., Tronko V. V. (2013). Tsinova stratehiia yak instrument upravlinnia pidpriemstvom u period ochikuvannya kryzy [Price strategy as a tool of enterprise management in the period of anticipation of the crisis]. *Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis*. No. 2. P. 172-186 [in Ukrainian].

3. Kolomiiets O. O. (2018). Systema okhorony zdorovia v Ukraini: nedoliky orhanizatsii ta ryzyky reformuvannya [Health care system in Ukraine: shortcomings of the organization and risks of reform]. *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*. No. 15. P. 18-27 [in Ukrainian].

4. Koriniev V.L. (2014). Analiz tsinoutvoriuiuchykh chynnykiv [Analysis of price-forming factors]. *Actual problems of the economy*. No. 10. P. 101-107 [in Ukrainian].

5. Kravchenko V. I. (2017). Tsinoutvorennia medychnykh posluh ta kompensatorni zakhody shchodo zabezpechennia sotsialnoi ta ekonomichnoi efektyvnosti roboty zakladiv okhorony zdorovia [Pricing of medical services and compensatory measures to ensure the social and economic efficiency of health care institutions]. *Historical heritage and modern aspects of public health provision in Ukraine: materials of the scientific and practical conference on the occasion of the 140th anniversary of the birth of S. A. Tomilin (1877-1952)*. Kharkiv. P. 125-127 [in Ukrainian].

Abstract. *The article substantiates the importance of effectively choosing an enterprise's pricing policy. Management of the pricing policy of an enterprise in the field of healthcare must take into account the characteristics of customers and their behavior. Understanding the elasticity of demand for prices and the behavioral characteristics of consumers allows an enterprise to effectively adjust its pricing policy. The purpose of the study is to analyze the formation and functioning of the pricing policy of healthcare enterprises. The overall goal of monitoring the pricing of health care services is to ensure affordability and stability of prices, as well as control of health care costs. This is very important for providing quality health care services to all segments of the population. By ensuring the availability of medical services, we make them accessible to all citizens, regardless of their social status or income. Such monitoring also promotes a balanced allocation of health care resources and helps reduce inequalities in access to health services. In*

addition, controlling health care costs is important to ensure the financial sustainability of the health care system and maintain its functionality. Without such monitoring, it is difficult to guarantee the quality and availability of medical services in the future.

Keywords: *enterprise management, enterprise price policy, strategy, monitoring, prices.*

Стаття відправлена: 19.10.2023 р.

© Демченко Т.А.